

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาที่มีความสำคัญก่อให้เกิดความรู้และความชำนาญ เป็นปัจจัยเพิ่มพูนคุณภาพให้กับชีวิต การศึกษาในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถที่จะเป็นพลัง ในทางสร้างสรรค์สามารถเลือกบุคคลที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ให้เราได้พัฒนาองค์กรไปสู่ความก้าวหน้า สามารถปลูกฝังสำนึกที่มุ่งงาน และการศึกษาสามารถทำให้คนเต็มไปด้วยพลังกำลังสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร ผู้ที่อยู่ในองค์กรทุกประเภท ควรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในโรงงาน ในบริษัทในธนาคาร หรือองค์การใดๆ ของทางราชการ ธุรกิจขนาดใหญ่กำลังพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรเพราะความตระหนักรู้ว่า ถ้าไม่ทำจะพัฒนางานขององค์กรไม่ได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมนิราช, 2527) ซึ่งจะมีผลต่อเนื่อง ไปถึงสภาพเศรษฐกิจสังคมและชาติบ้านเมืองต่อไปด้วย

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่กล่าวว่า สถาบันสังคมประกอบด้วยระบบย่อยหลายระบบย่อยในสังคมนั้น ต่างปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนตามความถนัด และให้สอดคล้องกับการทำหน้าที่ของระบบย่อยอื่นๆ เพื่อการคงอยู่ของส่วนรวมทั้งหมดให้ดำรงอยู่ได้ระบบย่อยเหล่านี้มีความเป็นอิสระ แต่ขณะเดียวกันก็รวมกันเป็นปึกแผ่นอย่างสมบูรณ์ เพื่อรักษาภาวะสมดุลย์ ซึ่งมีเป้าประสงค์หลักที่เสถียรแสวงหาสภาวะปรับตัวให้คงที่หรือสภาวะสมดุลย์ใหม่ในด้านของ "ทรัพยากรมนุษย์" และ "การพัฒนาประเทศ" (อานนท์ อาภาภิรม, 2518) จากทฤษฎีดังกล่าว กองทัพอากาศเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ขณะเดียวกันกองทัพอากาศเป็นกลไกของรัฐ กองทัพอากาศมีทรัพยากรมนุษย์จำนวนมาก เมื่อเทียบกับสถาบันทางสังคมสถาบันอื่นๆ ในปัจจุบันสงครามตามรูปแบบมีความสำคัญน้อยลง ในขณะที่ต้องดำรงสมรรถนะของการสู้รบไว้ในระดับหนึ่ง ควรปรับบทบาทของกองทัพอากาศให้เป็นสถาบันพัฒนาคนไปพร้อมกันด้วย กองทัพอากาศพัฒนาการศึกษาได้ทุกระดับ(ประเวศ วัชรี, 2538) โดยเฉพาะทหารกองประจำการ ซึ่งล้วนแต่เป็นคนจนมีการศึกษาน้อย

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กล่าวถึง "ทหารกองประจำการ" ดังนี้

มาตรา 4 ข้อ 3 "ทหารกองประจำการ" หมายความว่า ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการและได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

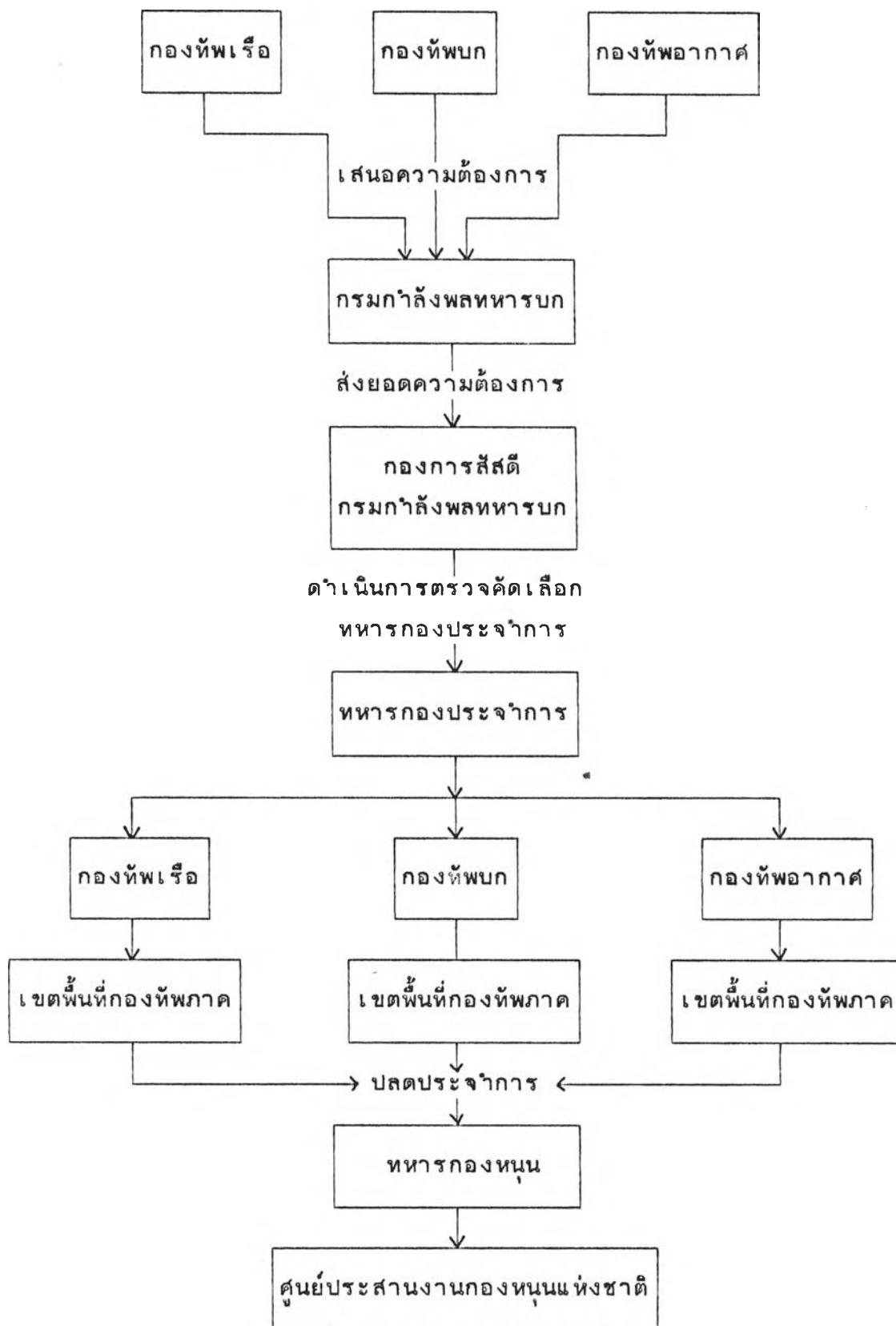
มาตรา 4 ข้อ 4 ทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนดปลดเป็น "ทหารกองหนุนประเภทที่ 1"

มาตรา 9 . . . . .เมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดสองปี . . . . .เมื่ออยู่ในกองประจำการจนครบกำหนดแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 . . .

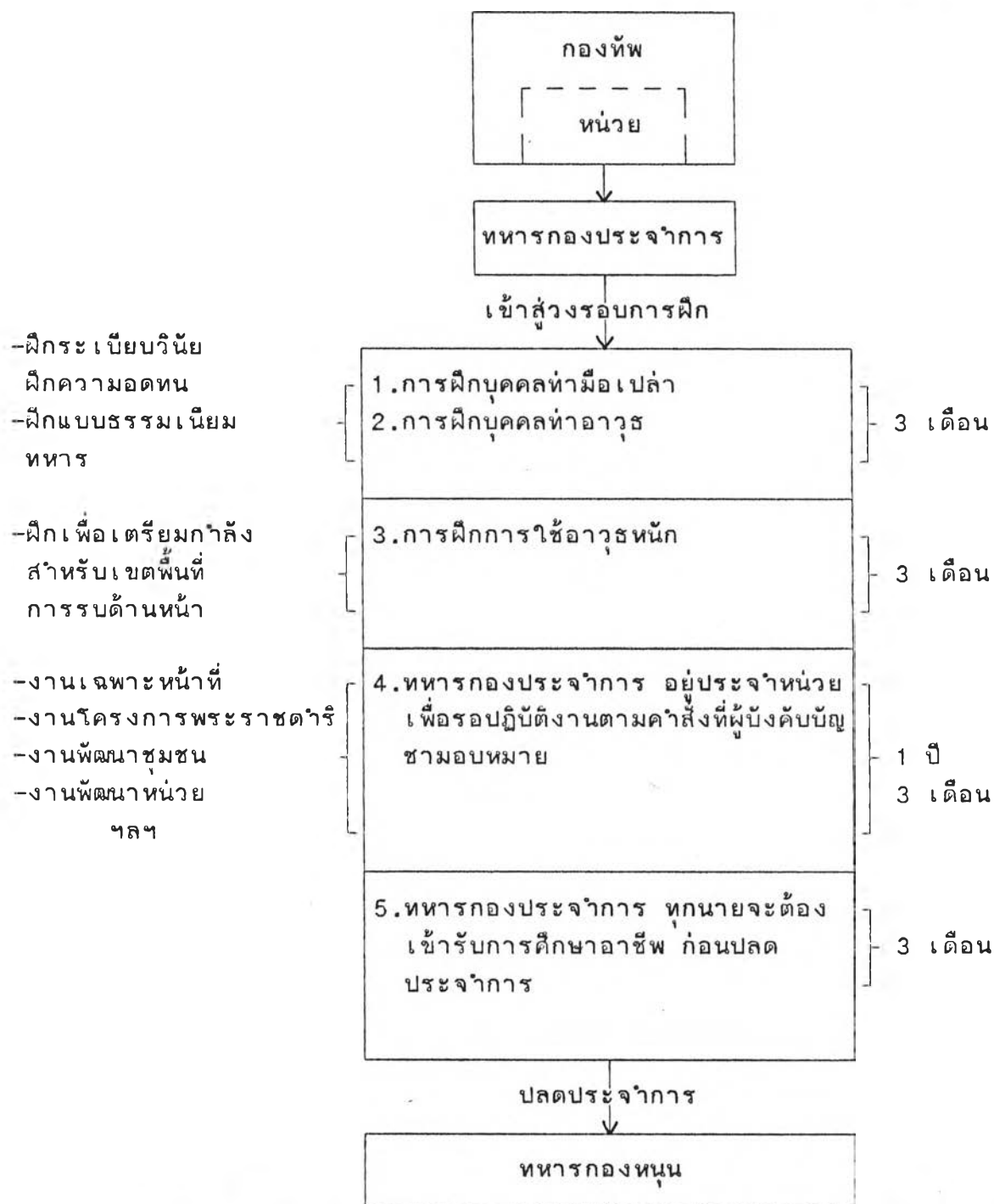
การตรวจ คัดเลือกทหารกองประจำการของทุกเหล่าทัพ (แผนภูมิที่ 1 ในหน้า 3) ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือและกองทัพอากาศ อยู่ในความรับผิดชอบของกองทัพบก ภายใต้การดำเนินงานของ กรมการกำลังสำรองทหารบก ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเมื่อทหารกองประจำการแต่ละเหล่าทัพ ปลดประจำการเป็นทหารกองหนุน ก็จะต้องอยู่ในการควบคุมของกรมการกำลังสำรองทหารบกเช่นเดิม ในฐานะกำลังพลสำรอง เนื่องจากทหารกองหนุนเป็นประชาชนหรือราษฎรคนหนึ่ง ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ที่จะต้องพร้อมสำหรับการเตรียมพล เพื่อการป้องกันประเทศ และการใช้กำลังทหารกองหนุนนั้น ก็เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชน เมื่อ 27 เมษายน 2525 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรมตติยสุลต่านนท์ (ในขณะนั้น) จึงได้ดำริจัดตั้งศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติขึ้นเพื่อดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ของทหารกองหนุนร่วมกับกรมการกำลังสำรองทหารบก โดยให้กองทัพบกในฐานะหน่วยเหนือเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

ทหารกองประจำการนั้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับเป็นคนชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยให้เข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ จึงมักหางานอยู่ในชนบทท้องถิ่นของตนบ้าง ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในเมืองหลวงเพื่อหางานทำบ้าง เมื่อถึงอายุที่จะต้องเข้ารับการตรวจคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการก็จะกลับไปยังถิ่นฐานของตนตามหมายเรียกของทางราชการ ชีวิตระหว่างเป็นทหารกองประจำการนั้น (แผนภูมิที่ 2 ในหน้า 4) ในช่วงระยะเวลา 3-6 เดือนแรก ทางกองทัพจะนำมาฝึกวิชาทหาร ซึ่งแล้วแต่ว่าจะถูกประจำการอยู่เหล่าทัพใด เพื่อฝึกฝนควมมีวินัย ความอดทน ฝึกการอาวุธ เพื่อใช้เป็นกำลังของทางราชการ ในการที่จะสนับสนุนหน่วยรบหน่วยช่วยรบ และหน่วยสนับสนุนการรบในเขตพื้นที่การรบด้านหน้า เมื่อถึงคราวจำเป็นแต่ภายหลังจากนั้นทหารกองประจำการเหล่านี้ ก็จะอยู่ประจำกองร้อยอยู่ประจำฐานทัพ หรืออยู่บ้านผู้บังคับบัญชา แล้วแต่กรณี และเมื่อปลดประจำการไปแล้ว เขาก็คือทหารกองหนุนของชาติ ที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อกองทัพ สร้างประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และสร้างประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ในสภาพภาคหน้าอย่างมหาศาลในอนาคต ดังนั้นระหว่างที่อยู่ประจำกองร้อยหรือฐานทัพ เขาเหล่านั้นจึงควรได้รับการศึกษาเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานที่มีอยู่เดิม หรือได้รับความรู้ทักษะใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้เมื่อปลดประจำการไปแล้ว ประกอบกับคุณลักษณะ และระเบียบวินัยที่ได้เข้ามาใช้ชีวิตช่วงหนึ่งในกองทัพสามารถที่จะหล่อหลอมให้เขามีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำได้ในระดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับชาวบ้านชนบททั่วไป จากความรู้ความสามารถที่กองทัพจะพัฒนาให้เกิดขึ้นได้นั้น ถือได้ว่ากองทัพได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติแล้ว ด้วยอำนาจบทบาทและหน้าที่ที่ตนดำรง

แผนภูมิที่ 1 : การตรวจคัดเลือกทหารกองประจำการ

แผนภูมิที่ 2 : การเข้ารับราชการของทหารกองประจำการ ก่อนปลดประจำการ

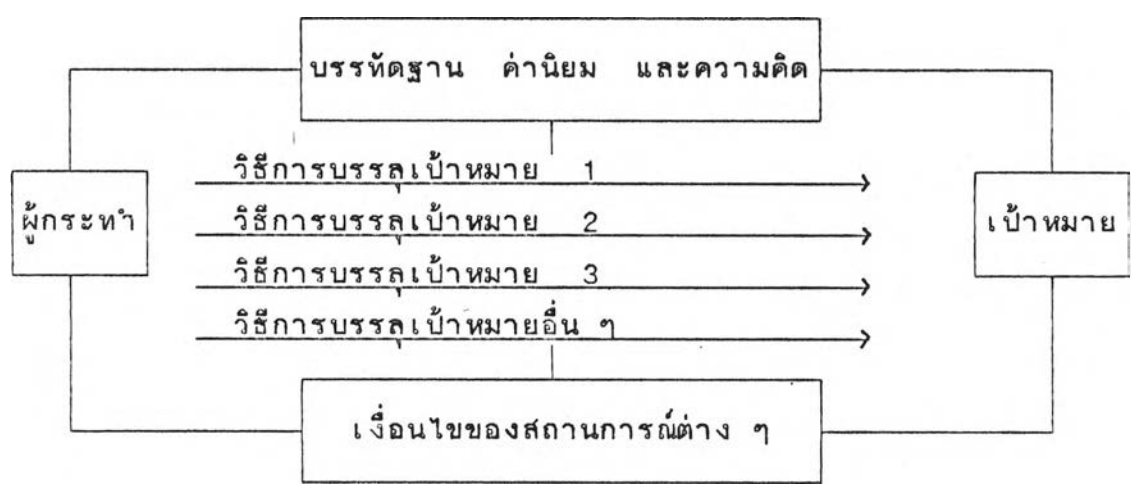
เข้าสู่โครงการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ที่จัดตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 27 เม.ย. 25 โดยกองทัพกรับผิดชอบดำเนินการ (ศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติ) ภารกิจคือใช้ทหารกองหนุนเป็นแกนนำในการร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน (ศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติ, 2536)

อยู่ เพราะหลังจากที่เขาเหล่านั้นกลับสู่ภูมิสำเนาเดิม เขาสามารถที่จะเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ ด้วยวิชาความรู้ที่ทางกองทัพจัดสรรให้ตามที่ทางราชการกำหนด ทั้งยังสามารถประสานประโยชน์กับส่วนราชการชายแดนของกองทัพได้ด้วย

จากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มาสู่แนวคิดของ พาร์สัน โครงสร้างของการกระทำทางสังคม (The Structure of Social Action) เกี่ยวกับหน่วยของการกระทำ

ทฤษฎีของพาร์สัน ได้กล่าวถึงหน่วยของการกระทำในลักษณะที่บุคคลมีทางเลือกหลายทางในการเข้าหาเป้าหมาย (Voluntaristic action) ในหน่วยของการกระทำจะประกอบไปด้วย (ภุชงค์ กุณทลบุตร 2528)

1. บุคคลหรือผู้กระทำ (Actor)
2. การเข้าหาเป้าหมาย (Goal seeking)
3. วิธีการในการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีหลายวิธีการ (Alternative means)
4. สถานการณ์ต่างๆ ที่บุคคลจะต้องประสบ (Situation conditions) เช่น ลักษณะทางชีวภาพในตัวบุคคล สิ่งแวดล้อมภายนอก
5. ผู้กระทำจะถูกควบคุมโดยบรรทัดฐาน/ค่านิยม และความคิดต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งเข้าไปอยู่ในตัวของผู้กระทำ

แผนภูมิที่ 3 : ภาพแสดงหน่วยของการกระทำหน่วยหนึ่งๆ

หน่วยของการกระทำตามแนวความคิดของพาร์สัน จะต้องมึโครงสร้างของการกระทำมากกว่าบรรทัดฐาน หรือแบบแผนของพฤติกรรม ซึ่งในการนี้โครงสร้างต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีหลายวิธีเกี่ยวข้องกับการสภาพ และบทบาทของผู้กระทำ ซึ่งต่างกันไปในแต่ละระบบสังคม ดังนั้นหน่วยของการกระทำ จึงถูกมองในลักษณะของระบบของการกระทำระหว่างกัน

ทางสังคม ซึ่งระบบของการกระทำทางสังคมนี้อาจจะมีหน่วยของการกระทำ (Unit act) หลายหน่วยหรือมีผู้กระทำหลายคนเข้ามาประกอบกัน

พาร์สัน ได้วิเคราะห์ธรรมชาติของระบบการกระทำต่างๆ เห็นว่า "ข้อจำเป็นเชิงหน้าที่" (Functional requisite) คือการสร้างบูรณาการระหว่างระบบบุคลิกภาพ วัฒนธรรมและสังคม ซึ่งหากว่าระบบจะดำรงอยู่ได้ และบรรลุถึงข้อจำเป็นเชิงหน้าที่แล้ว จะต้องแก้ปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ปัญหาของการบรรลุวัตถุประสงค์ของระบบ (Goal Attainment) สถาบันสังคมที่ช่วยทำหน้าที่ ได้แก่ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา

2. ปัญหาของการปรับตัวตามสถานการณ์ (Adaptation) สถาบันที่ช่วยทำหน้าที่ ได้แก่ สถาบันเศรษฐกิจ

3. ปัญหา การประสานส่วนต่างๆ ให้กลมกลืน (Integration) สถาบันที่จะทำหน้าที่นี้ได้แก่ สถาบันการเมือง การปกครอง และสถาบันพระมหากษัตริย์

4. ปัญหาการสะสมและสร้างสรรค์พลังงานเพื่อเตรียมการกระทำในช่วงต่อไป (Latency) สถาบันที่จะทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันศาสนาและสถาบันทางกฎหมาย

ด้วยแนวคิดและทฤษฎี ดังกล่าว กองทัพบกจึงมีนโยบายการศึกษาของกองทัพบกที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 มาตรา 14 "กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก และป้องกันราชอาณาจักร" จึงมีความจำเป็นต้องให้การศึกษากับกำลังพล เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามตำแหน่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพบก จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการทหารกระทรวงกลาโหม รวมทั้งข้อพิจารณาการจัดเตรียมและใช้กำลังกองทัพบก (กระทรวงกลาโหม 2534)

นันทา วิศิษฐ์โสภา (2528) ได้กล่าวถึง มโนทัศน์และรูปแบบการศึกษาว่า แต่เดิมนั้นเมื่อกำลังถึง "การศึกษา" คนทั่วไปมักจะนึกถึง "โรงเรียน" ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตามเมื่อไม่นานมานี้ได้เกิดกระแสคลื่นแห่งความคิด เรียกร้องให้หันมาวิเคราะห์การศึกษาเสียใหม่ ชี้ข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนพร้อมทั้งเสนอทางเลือกใหม่ เรียกร้องให้เกิดความตระหนักว่า "การศึกษา" ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดแต่เฉพาะในบริเวณโรงเรียนเท่านั้น Unesco's International Standard Classification of Education ISCED ให้ความหมายของ "การศึกษา" ได้กว้างขวางว่าหมายถึง "การสื่อสารที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าประสงค์ที่จะให้เกิดการเรียนรู้" หากยึดถือเกณฑ์ขององค์การ ICED (International Council for Education Development) ซึ่งได้อาศัยแนวทางของ Philip H. Coombs และคณะได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การศึกษาแบบทางการหรือการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) เป็นการจักระบบการศึกษาที่มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้นแบ่งระดับการเรียนตามอายุของนักเรียน ตั้งแต่โรงเรียนประถมไปจนถึงมหาวิทยาลัย และนอกจากจะมีการเรียนการสอนด้านวิชาการทั่วไปแล้วยังรวมถึงโปรแกรมฝึก และสถาบันชำนาญเฉพาะด้านสำหรับการฝึกฝนด้านเทคนิคและวิชาชีพแบบเต็มเวลาด้วย อีกนัยหนึ่งเป็นการเข้าเรียนตามหลักสูตรของรัฐหรือที่รัฐรับรอง เมื่อเรียนสำเร็จแล้วมีการให้ใบรับรอง ใบประกาศนียบัตร และใบปริญญาบัตร โดยมีการวัดและประเมินผลผู้ที่อยู่ในสถาบันอย่างเป็นระบบ

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - formal Education) หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาใดๆ ที่จัดขึ้นนอกระบบแบบทางการ ทั้งนี้ไม่ว่าจะดำเนินการโดยอิสระหรือภายใต้ auspices ของกิจกรรมหรือกิจการอื่น การศึกษาประเภทนี้ต้องการตอบสนองความต้องการและความสนใจทางการศึกษาของผู้สนใจ

สำหรับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นนี้ เพรเดอริค เอช ฮาร์บิสัน (F.H. Harbison) ได้กำหนดไว้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ 1. กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยมีเป้าหมายเบื้องต้นที่จะพัฒนาทักษะ และความรู้ของคนในวัยแรงงานที่กำลังประกอบอาชีพ 2. กิจกรรมซึ่งจัดขึ้นโดยมีเป้าหมายเบื้องต้นที่จะเตรียมคน โดยเฉพาะเยาวชนสำหรับการเข้าสู่ตลาดแรงงาน 3. กิจกรรมซึ่งจัดขึ้นเพื่อที่จะพัฒนาทักษะความรู้ และความเข้าใจโลกแห่งการทำงาน อย่างไรก็ตาม การศึกษานอกระบบนี้ไม่ได้จัดขึ้นแต่เพียงเฉพาะด้านการทำงานประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งให้บริการด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตด้วย

3. การศึกษาแบบธรรมดาศิวล (Informal Education) หมายถึง การเรียนรู้ของมนุษย์แบบที่เป็นธรรมชาติที่สุด หรืออาจจะเรียกได้ว่าการเรียนรู้แบบสัญชาตญาณ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตที่แท้จริง ซึ่งจากกระบวนการนี้ทำให้แต่ละคนได้รับและสะสมทัศนคติ ค่านิยม ทักษะ และความรู้จากประสบการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นเป็นกิจวัตร รวมทั้งกิจกรรมและทรัพยากรในสภาพแวดล้อมของเขาเหล่านั้นอันส่งผลด้านการศึกษา เป็นต้นว่า ครอบครัวและเพื่อนบ้าน การทำงาน และการเล่น ห้องสมุดและสื่อมวลชน

การศึกษาทั้งสามประเภทนี้มีทั้งความเหมือนและความต่าง หากเราเปรียบเทียบการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาแบบธรรมดาศิวลแล้ว เราจะเห็นว่ามี ความแตกต่างกัน ทั้งในด้านการจัดองค์การและลักษณะการเรียนรู้ การศึกษาแบบธรรมดาศิวลนั้น ไม่ได้จัดขึ้นโดยมุ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง แต่เป็นการจัดการศึกษาโดยทั่วไปแบบทางอ้อม สำหรับการศึกษาระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ก็มีความเหมือนกันในด้านที่การศึกษาทั้งสองประเภทนี้สิ่งคมต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อที่จะปรับปรุง

กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติวิสัย หรืออีกนัยหนึ่ง เพื่อที่จะส่งเสริม และเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ประเภทที่มีคุณค่าเฉพาะอย่าง ซึ่งบุคคลไม่อาจจะหาจากสิ่งแวดล้อมได้พร้อมมูลและรวดเร็วเท่า ชนิดา รักษาพลเมือง ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาในระบบ และนอกระบบไว้ว่า หากจะพิจารณาในแง่ที่ว่าต้องการผลประโยชน์เกิดขึ้นแก่มวลชนในระดับกว้างทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและมุ่งที่จะให้การศึกษากำหนดความรู้ ทักษะ รวมทั้งทัศนคติที่จำเป็น ตลอดจนมุ่งจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการแท้จริงของชาวบ้านผู้ยากจนแล้ว การจัดการศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียนจะมีความเหมาะสมกว่า และการกระทำเช่นนี้อาจส่งผลให้คุณภาพของประเทศประเทศนั้นๆ สูงขึ้นได้ (ชนิดา รักษาพลเมือง, 2525)

ความมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน (บุหงา วัณณะ, 2521)

1. เพื่อให้ประชาชนที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในชั้นที่สูงขึ้น
2. เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
4. เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น อันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. เพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และรักการอ่าน ตลอดจนคิดเลขเป็น อันจะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
6. เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพ และองค์ประกอบที่จะทำให้นั้นมีประสิทธิภาพในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่ หรือจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพใหม่ได้
7. เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีของชาติ

อิทธิพลของการศึกษานอกระบบ ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (บุหงา วัณณะ, 2521)

1. เป็นการจัดหาบริการด้านการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงานไว้ระดับฝีมือ และระดับพหุฝีมือในโรงงานอุตสาหกรรม
2. ใช้แทนการศึกษาในระบบ ด้วยการศึกษาระยะสั้น เช่น ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างไม้ เป็นต้น
3. เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จากที่ได้รับมาจากการศึกษาในระบบ เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. เป็นโอกาสเดียวของบุคคลในกลุ่มวิชาชีพบางกลุ่ม เพราะการศึกษา

นอกระบบ สำหรับบุคคลกลุ่มหรือสายอาชีพเดียวกัน จะเป็นปัจจัยสร้างเสริมพลังความสามารถของกลุ่มอาชีพนั้นๆ ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

5. ให้แก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาในระบบ เพราะการศึกษานอกระบบจะสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาในระบบได้ทางหนึ่ง เพราะบุคคลที่ผ่านการศึกษาระบบจำนวนไม่น้อย ไม่อาจวัดความสามารถและความรู้ของบุคคลได้จริง

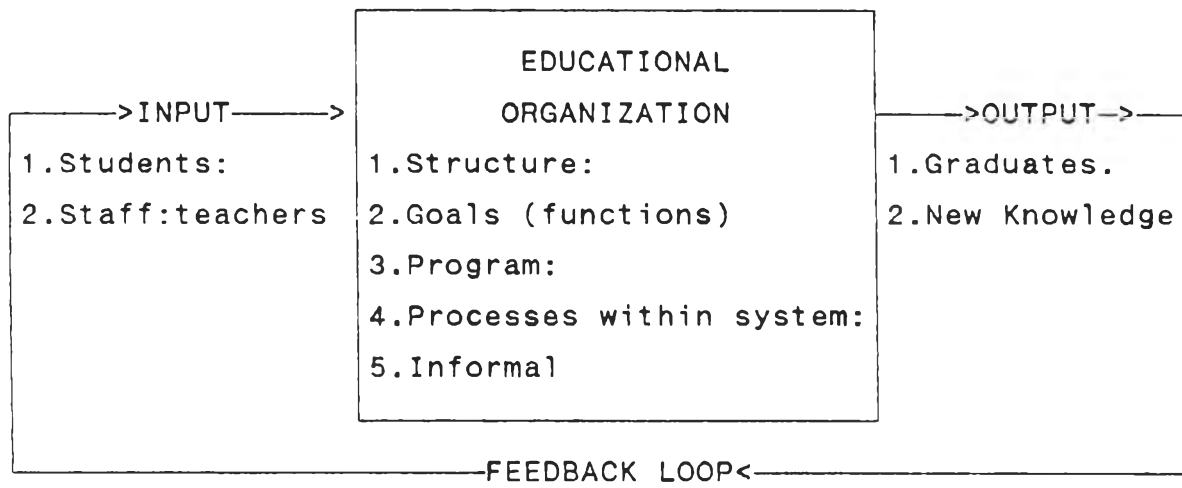
6. นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ได้มากกว่า เพราะมีโอกาสทดลองเทคนิคการทำงานใหม่ๆ จนกลายเป็นแหล่งปฏิรูปวิธีการ เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ได้ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ซึ่งมีภารกิจหน้าที่ในบางส่วนที่แตกต่างกัน แต่จำเป็นต้องให้การศึกษาแก่ทหารกองประจำการ ก่อนปลดเป็นทหารกองหนุนเช่นเดียวกันจึงไม่สามารถให้การศึกษารูปแบบใดที่เหมาะสมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพแก่กำลังพลได้ดีไปกว่าการศึกษานอกระบบด้านอาชีพ เพราะเมื่อเขาปลดประจำการไปแล้ว ความรู้สึกหนึ่งที่เกิดขึ้นแก่ทหารกองประจำการก็คือ เขาได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองจากกองทัพ อาจจะได้รับการฝึกหัดอาชีพเพิ่มเติม เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวที่สามารถหารายได้มากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการที่จะกลับไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือเป็นผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความอบอุ่นมั่นคงให้แก่เพื่อนบ้าน เป็นผู้นำอาชีพที่ได้รับการฝึกฝนไปเผยแพร่ เป็นประโยชน์ในสังคมที่กองทัพทำให้ทรัพยากรมนุษย์บางส่วนพึ่งตนเองได้มากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อประเทศในการทำให้ปัญหาการว่างงานลดน้อยลง เป็นหนทางไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย ที่ได้กำหนดภารกิจของทหารไว้ว่า "กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบปรามการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐและ เพื่อการพัฒนาประเทศ" ภารกิจของทหารในการใช้กำลังทหารให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ก็คืองานพัฒนาชุมชนของทหารการปฏิบัติคือยึดหลักการพัฒนาชุมชนของสากล ด้วยการพัฒนาคนและการพัฒนาวัตถุ

กองทัพมีหน่วยขึ้นตรงอยู่ทั่วประเทศ การให้การศึกษากองทหารกองประจำการหรือแม้แต่ทหารกองหนุนจึงทำได้ยาก วิธีแก้ปัญหาคือผู้บังคับหน่วย คือแต่ละหน่วย แต่ละเขตพื้นที่กองทัพอากาศ จะดำเนินการให้การศึกษากำลังพลของตนเอง หากหน่วยใดอยู่ใกล้เขตปริมณฑลก็จะขอรับการสนับสนุนวิทยากร เอกสาร ตำรา อุปกรณ์การสอนจากหน่วยส่วนกลาง เช่นสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ปฏิบัติอย่างนี้ตลอดมาจึงทำให้การฝึกอบรมการให้การศึกษาวีชาชีพแก่ทหารกองประจำการ เพื่อหวังให้มีอาชีพติดตัวเมื่อปลดประจำการแล้ว ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะต่างหน่วยต่างดำเนินการไม่มีเครื่องมือใดเป็นมาตรฐาน

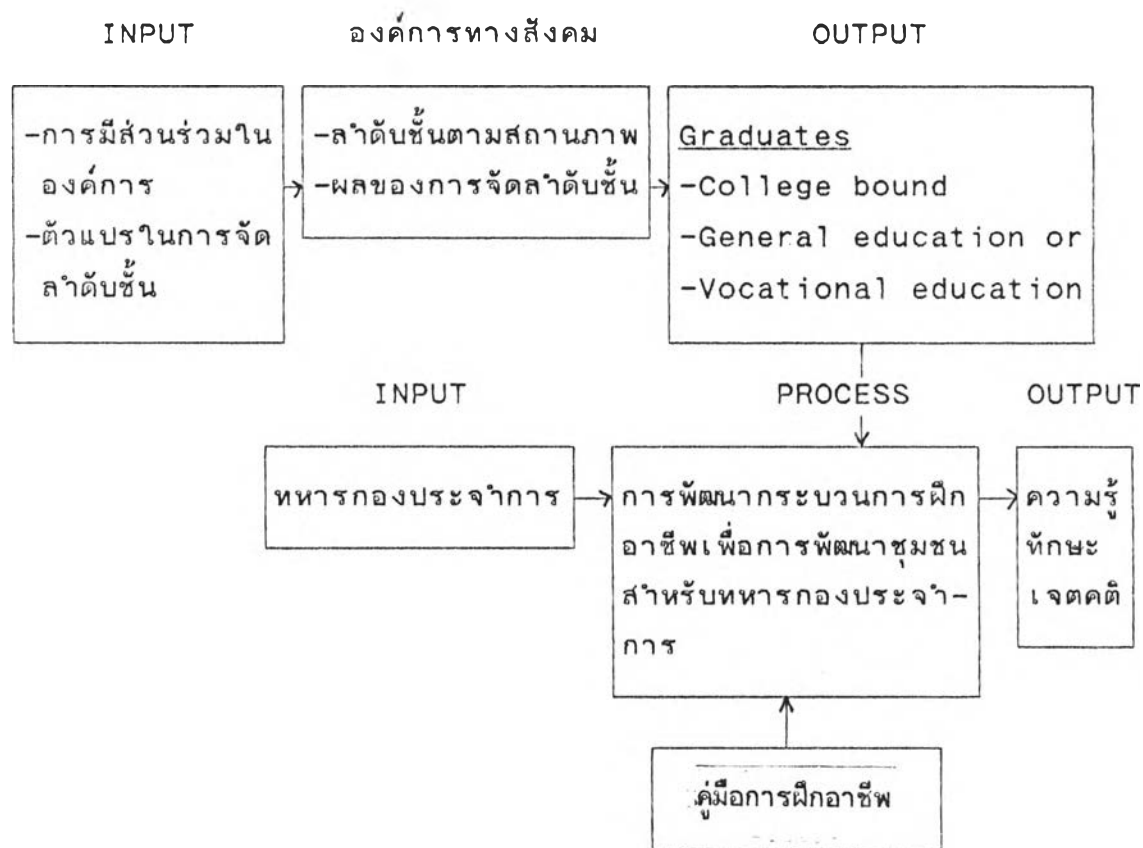
ที่จะอำนวยความสะดวกให้ทหารกองประจำการเหล่านั้น ได้รับความรู้พื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน เมื่อปลดประจำการแล้วก็ไม่สามารถนำความรู้ ทักษะในอาชีพไปใช้ได้เท่าที่ควร ทำให้ผลกระทบไปถึงภารกิจของศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติ ที่จะต้องใช้กำลังทหารกองหนุนเพื่อพัฒนาชุมชน เหตุเพราะทหารกองประจำการ ไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะในเบื้องต้นเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อไปใช้ในการพัฒนาชุมชนเมื่อปลดประจำการ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กระทรวงกลาโหมได้ตระหนักดีถึงปัญหาความจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษา เพื่อพัฒนากำลังพลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการศึกษา อาชีพปัจจุบันจึงได้ทำข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม จัดการศึกษาอาชีพให้แก่กำลังพลของกองทัพ แต่ก็ทำได้เฉพาะในหน่วยส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่และเป็นทหารประจำการ เพื่อจะได้นำความรู้มาถ่ายทอดให้แก่ทหารกองประจำการ และยังคงมิได้มีการวิจัยติดตามประเมินผลการศึกษา แต่อย่างใด นอกจากนี้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ก็มีภารกิจหลักของตนอยู่แล้ว จึงไม่สามารถสนับสนุนกองทัพได้เต็มที่ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงมีผลกระทบในเรื่องงบประมาณ กองทัพก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน จึงต้องรับการสนับสนุนจากสำนักงานทหารพัฒนา ในการให้การศึกษาอาชีพแก่ทหารกองประจำการ และก็ทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะสำนักงานทหารพัฒนาเป็นหน่วยงานเล็กๆ หน่วยหนึ่งเมื่อเทียบกับเหล่าทัพทั้ง 3 เหล่า และกับศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึง ได้พัฒนาระบบการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ โดยนำกรอบแนวคิดของ บาเลนไทน์ (Ballentine:1962) มาประยุกต์ใช้ในการให้การศึกษาแก่ทหารกองประจำการ กล่าวคือ ผลผลิตอันเป็นความสำเร็จ ความรู้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนนั้น เกิดจากองค์การทางการศึกษาหรือการจัดระเบียบทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้าง เป้าหมายทางการศึกษา โครงการ กระบวนการและรูปแบบการศึกษาที่นำมาใช้

โดยใช้คู่มือการฝึกอาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการนำองค์ประกอบของหลักการจัดทำชุดแบบเรียนแบบ CBVE (COMPETENCY-BASED VOCATIONAL EDUCATION) ของสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษามาประยุกต์ใช้ โดยพัฒนาตามชุดการสอนแผนจุฬา ให้เป็นคู่มือการฝึกอาชีพโดยมีครูฝึกคอยควบคุม องค์ประกอบที่กำหนด คือ คำแนะนำในการใช้คู่มือที่ชัดเจน แบบทดสอบก่อนเรียน จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ขอบเขตและเนื้อหาสาระที่สอดคล้องตามชื่อวิชา เอกสาร-สื่อการสอน แบบทดสอบหลังเรียน และกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คู่มือการฝึกอาชีพนี้ มีจุดมุ่งหมายคือการเรียนรู้วิชาชีพ เพื่อสามารถปฏิบัติงานในอาชีพนั้นได้ เป็นทิศทางที่จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้วิชาชีพได้อย่างประหยัด เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพโดยนำเนื้อหาวิชาการฝึกอาชีพ ของสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา กองพัฒนาเทคโนโลยีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมาพัฒนาปรับปรุง ให้เนื้อหาของคู่มือการฝึกอาชีพ มีความเหมาะสมกับวุฒิการศึกษาของทหารกองประจำการส่วนใหญ่ ที่จบการศึกษาภาคบังคับ จำเป็นต้องใช้ภาษาและคำอธิบายอย่างชัดเจน รวมทั้งเหมาะสมกับระยะเวลาที่จะทำการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการก่อนปลดประจำการด้วย คู่มือการฝึกอาชีพที่พัฒนาขึ้นใหม่นี้ เพื่อทดสอบใช้ในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ โดยมีครูฝึกคอยควบคุม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการนำกรอบแนวคิดของ บาลเลนไทน์ (Ballentine, 1962) มา

ประยุกต์ใช้ในการให้การศึกษาแก่ทหารกองประจำการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติและทักษะในการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน และคู่มือการฝึกอาชีพนี้ ผู้วิจัยเจตนาจะนำมาเป็นเครื่องหนุนแรงทางการศึกษา ในการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการของกองทัพในอนาคต

คู่มือการฝึกอาชีพดังกล่าวจะนำมาใช้ในการฝึกอาชีพ 3 อาชีพ โดยมีครูฝึกคอยควบคุม ซึ่งได้แก่

1. อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น : เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ทักษะ และมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพช่างยนต์คนขับรถ และสามารถปฏิบัติงานได้ ดังนี้

1.1 เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ ในงานช่างยนต์เบื้องต้น ตลอดจนสามารถบำรุงรักษา เครื่องยนต์ได้อย่างถูกวิธี

1.2 ปฏิบัติงานพื้นฐานของช่างยนต์ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

1.3 อ่านและเข้าใจเครื่องหมายจราจรได้อย่างถูกต้อง

1.4 ขับรถตามกฎหมายจราจรด้วยความเคร่งครัด มีระเบียบวินัย

2. อาชีพช่างไม้: เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ทักษะและมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพช่างไม้และสามารถปฏิบัติงานได้ ดังนี้

2.1 เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ในงานไม้ตลอดจนสามารถเก็บและบำรุงรักษาได้อย่างถูกต้อง

2.2 อ่านแบบและเข้าใจ ส่วนประกอบโครงสร้างงานไม้

2.3 ปฏิบัติงานฝีมือพื้นฐาน ทางด้านงานไม้ได้

3. อาชีพช่างปูน: เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ทักษะและมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพช่างปูนและสามารถปฏิบัติงานได้ โดยมีความสามารถ ดังนี้

3.1 เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ในงานก่ออิฐ ฉาบปูนตลอดจนสามารถเก็บและบำรุงรักษาได้อย่างถูกวิธี

3.3 ก่ออิฐ ฉาบปูนแบบต่างๆ ได้

3.2 อ่านแบบและเข้าใจโครงสร้างงานก่ออิฐ งานฉาบปูน(ที่มา: หลักสูตรเตรียมฝึกเข้าทำงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

การพิจารณาอาชีพทั้ง 3 อาชีพดังกล่าว ผู้วิจัยมีหลักการและเหตุผลในการพิจารณา ดังนี้

1. ความพร้อมของกองทัพในฐานะผู้ดำเนินการให้การศึกษา
2. ความพร้อมของทหารกองประจำการ ในฐานะผู้เข้ารับการศึกษ
3. ความจำเป็นของกองทัพ เพื่อตอบสนองโครงการพระราชดำริ
4. ความต้องการของตลาดแรงงาน

1. ความพร้อมของกองทัพในฐานะผู้ดำเนินการให้การศึกษา : เนื่องจากทุกเหล่าทัพทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ต่างก็มีกรมฝ่ายยุทธบริการที่รับผิดชอบดำเนินงานเกี่ยวกับอาชีพเหล่านี้อยู่แล้ว คือ กรมยุทธโยธา กรมการขนส่ง และกรมการทหารช่าง จึงถือได้ว่ากองทัพสามารถสนับสนุนการให้การศึกษาอาชีพแก่ทหารกองประจำการได้อย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องวิทยากร และอุปกรณ์การสอน เพราะทุกเหล่าทัพจะต้องให้ความรู้ในสายงานที่รับผิดชอบต่อทหารประจำการในหลักสูตรเฉพาะหน้าที่ของหน่วยตนและช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกองทัพกับชุมชน ทั้งในยามปกติและในภาวะฉุกเฉิน ดังจะเห็นได้จากการที่กองทัพส่งทหารกองประจำการ ออกช่วยเหลือพัฒนาชุมชนด้วยการสร้างห้องสมุด สร้างศาลาพักผ่อนทาง ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนร่วมมือทั้งกำลังกาย กำลังใจจากประชาชนในชุมชนในฐานะที่มาสร้างความสำเร็จให้กับพื้นที่และหากทหารกองประจำการมีความรู้ มีทักษะในอาชีพที่ได้รับการฝึก ซึ่งได้แก่ อาชีพช่างไม้ อาชีพช่างปูน และอาชีพช่างยนต์เบื้องต้น ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่ได้รับการฝึก และมีเจตคติที่ดีต่องานพัฒนาชุมชน แล้ว กำลังทหารกองประจำการที่กองทัพมีอยู่ ก็จะเป็นกำลังของกองทัพที่สามารถจะกระจายออกไปสู่ชุมชน ออกไปสู่ท้องถิ่น และพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนเหล่านั้น ตามแผนงานของกองทัพ หรือเมื่อได้รับการร้องขอ ร่วมกับประชาชนอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ โดยไม่ต้องหุ้มเทห่ากลงไปในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน ในขณะที่ด้วยกันทหารกองประจำการ เมื่อปลดประจำการเป็นทหารกองหนุน ก็สามารถที่จะรวมกลุ่มร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเองได้ เป็นตัวแทนของกองทัพที่จะเป็นหลักในการพัฒนาชุมชน เป็นตัวแทนของชุมชนที่จะคอยให้ความร่วมมือแก่กองทัพและรัฐ เพื่อช่วยกันพัฒนาประเทศต่อไป

2. ความพร้อมของทหารกองประจำการในฐานะผู้เข้ารับการศึกษ :

วุฒิการศึกษาของทหารกองประจำการ ปี 2539

ทหารกองประจำการ	วุฒิการศึกษาที่จบ (ร้อยละ)		
	ประถมศึกษา ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6	มัธยมศึกษาตอนต้น ถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย	สูงกว่ามัธยมศึกษา
ผลัด 1/39	68.75	26.32	4.93
ผลัด 2/39	67.31	26.86	5.83

ที่มา : กองการเตรียมพล กรมกำลังพลทหารบก

ในปี พ.ศ. 2539 ทหารกองประจำการ ผลัด 1/39 ร้อยละ 68.75 จบการศึกษาภาคบังคับและทหารกองประจำการ ผลัด 2/39 ร้อยละ 67.31 จบการศึกษาภาคบังคับ จึงกล่าวได้ว่าทหารกองประจำการส่วนใหญ่ จบการศึกษาภาคบังคับ

การที่นำวุฒิการศึกษาของทหารกองประจำการก่อนรับราชการ มาพิจารณาด้วย เพราะผู้วิจัยคิดว่า วุฒิการศึกษาของผู้เรียน มีความสัมพันธ์กับอาชีพที่จะเข้ารับการฝึกอาชีพที่เกี่ยวข้องกับด้านอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้การฝึกอาชีพนั้นเกิดผลที่ผู้เรียน สามารถนำไปใช้ได้ และเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในด้านการลงทุนแก่กองทัพ นอกจากนี้แล้ว อาชีพทั้ง 3 อาชีพ ปกติเป็นงานที่เพศชายจะเกิดการเรียนรู้แบบธรรมชาติอยู่แล้ว ดังนั้นกองทัพจึงควรสนับสนุนให้ทหารกองประจำการได้รับการเรียนรู้ อย่างมีหลักการเป็นระบบแบบแผนมากขึ้น นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการประกอบอาชีพส่วนตัวได้ โดยเพิ่มทักษะในอาชีพที่ตนสนใจ หรือสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับครอบครัว และชุมชนอย่างน้อยที่สุด การให้การศึกษาอาชีพแก่ทหารกองประจำการ เพื่อการพัฒนาชุมชนนั้น กระบวนการที่ผู้วิจัยนำเสนอก็ได้กำหนดให้มีการฝึกงานพัฒนาชุมชนและฝึกทักษะในงานอาชีพเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพดังกล่าวด้วย ดังนั้น ช่วงระยะเวลาของการฝึกงาน ทหารกองประจำการ ก็สามารถทำประโยชน์ในการพัฒนาหน่วยได้

3. ความจำเป็นของกองทัพเพื่อตอบสนองโครงการพระราชดำริ

ภารกิจของทหาร ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย หมวด 5 มาตรา 70 "กำลังทหาร..เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อการพัฒนาประเทศ" ในฐานะที่พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย กองทัพจึงเป็นกองทัพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะต้องรับสนองพระบรมราชโองการทั้งในฐานะปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และในฐานะผู้บังคับบัญชาทางการทหารโดยเอกภาพ กองทัพจึงต้องมีความพร้อมในการจัดเตรียมกำลังพลทุกประเภท โดยเฉพาะกำลังทหารกองประจำการที่มีทักษะในอาชีพดังกล่าว เพื่อตอบสนองต่อโครงการพระราชดำริได้อย่างทันห่วงที่ และเพียงพอเพราะเป็นงานนอกแผนเป็นโครงการพัฒนา ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระราชดำริขึ้นและมอบหมายให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ รับผิดชอบดำเนินการ ลักษณะงานที่ปฏิบัติส่วนใหญ่ คือ การจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย การพัฒนาอาชีพทั้งด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการเกษตร การพัฒนาสาธารณูปโภคและบริการชุมชนอื่นๆ เช่น การสร้างโรงเรียน การสร้างศูนย์-พัฒนาเด็กเล็ก สร้างถนน สร้างสะพาน เป็นต้น

4. ความต้องการของตลาดแรงงาน

ความต้องการแรงงานจากสถานประกอบการ ปี 2539 หมวดอุตสาหกรรม

จำนวนความต้องการแรงงาน (ร้อยละ) หมวดอุตสาหกรรม				
ช่างกลโรงงาน	ช่างยนต์และคนขับรถยนต์	ช่างก่อสร้าง	ช่างไฟฟ้าและช่างอิเล็กทรอนิกส์	รับจ้างทั่วไป
14.41	17.16	19.02	42.68	6.73

ที่มา : ฝ่ายวิจัยและพัฒนา กองวิชาการและแผนงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

จากค่าสถิติแสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ.2539 ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานในอาชีพช่างก่อสร้างและอาชีพช่างยนต์และพลขับ ร้อยละ 19.02 และ 17.16 ตามลำดับ

กลุ่มอาชีพของทหารกองประจำการก่อนเข้ารับราชการ

ทหารกองประจำการ	กลุ่มอาชีพของทหารกองประจำการก่อนเข้ารับราชการ (ร้อยละ)				
	กลุ่มอาชีพ เกษตรกรรม	กลุ่มอาชีพ ค้าขาย	กลุ่มอาชีพ ช่างเชิงอุตสาหกรรม	กลุ่มอาชีพ รับจ้างทั่วไป	อื่นๆ
ผลัด 1/39	44.31	7.2	17.3	25.89	5.3
ผลัด 2/39	47.86	5.7	16.14	23.5	6.8

ที่มา : กองการเตรียมพล กรมกำลังพลทหารบก ปี 2539

จากค่าสถิติแสดงให้เห็นว่าทหารกองประจำการ ผลัด 1/39 ก่อนเข้ารับราชการประกอบอาชีพในกลุ่มเกษตรกรรม ร้อยละ 44.31 ประกอบอาชีพในกลุ่มรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 25.89 และ ประกอบอาชีพในกลุ่มช่างเชิงอุตสาหกรรม ร้อยละ 17.3 และทหารกองประจำการ ผลัด 2/39 ก่อนเข้ารับราชการประกอบอาชีพในกลุ่มเกษตรกรรม ร้อยละ 47.86 ประกอบอาชีพในกลุ่มรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 23.5 และประกอบอาชีพในกลุ่มช่างเชิงอุตสาหกรรม ร้อยละ 16.14 จึงกล่าวได้ว่าทหารกองประจำการก่อนเข้ารับราชการ ประกอบอาชีพในกลุ่มช่างเชิงอุตสาหกรรมน้อย เมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่น

เมื่อเปรียบเทียบอาชีพ ก่อนเข้ารับราชการของทหารกองประจำการกับความต้องการแรงงานในตลาดแรงงานแล้ว จะเห็นได้ว่าในขณะที่ตลาดแรงงานมีความต้องการอาชีพช่างก่อสร้าง อาชีพช่างยนต์และคนขับรถยนต์เป็นลำดับ 2 และ 3 แต่ทหารกองประจำการก่อนเข้ารับราชการจะประกอบอาชีพเหล่านั้นน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะให้การศึกษาอาชีพแก่ทหารกองประจำการในสาขาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานประกอบกับวุฒิการศึกษาของผู้เรียน เพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้ได้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ในภายหลัง

เนื่องจากอาชีพทั้ง 3 อาชีพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการหามาหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเองหรือจะไปทำการรับจ้างงานก็สามารถทำได้ ทั้งในภูมิภาคและในเมืองหลวง โดยเฉพาะความมีระเบียบวินัยที่ถูกหล่อหลอมจากกองทัพและสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง จะทำให้ทหารกองประจำการที่ได้รับการพัฒนาอาชีพช่างยนต์เบื้องต้นและพลขับ เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคมที่ต้องการคนขับรถที่มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร และรู้จักวิธีการดูแลรักษาเครื่องยนต์เบื้องต้น

เพื่อช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัด อันเนื่องมาจากยานพาหนะขัดข้อง ขณะที่ทหารกองประจำการที่ได้รับการพัฒนาอาชีพช่างไม้ ช่างปูน นอกจากจะนำความรู้ความสามารถไปร่วมกันพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัวแล้ว ยังสามารถนำความรู้ความสามารถไปร่วมสร้างความเจริญให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น ก่อสร้างถนน สะพาน ขุดบ่อน้ำ ปลูกสร้างบ้านเรือนของตนเอง และเพื่อนบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้จะทำให้ทหารกองประจำการที่ได้รับการพัฒนาอาชีพแล้ว เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของตลาดแรงงานในสาขาช่างยนต์ และช่างก่อสร้างเพราะอาชีพดังกล่าวเป็นความต้องการแรงงานถึง ร้อยละ 17.16 และ 19.02 ตามลำดับและเห็นได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมจากการเจริญเติบโตของธุรกิจก่อสร้างที่ต้องอาศัยฐานรากจากงานไม้ และงานปูน ทั้งธุรกิจก่อสร้างในเมืองหลวง และชนบทท้องถิ่น อาชีพดังกล่าวจะช่วยให้ลดปัญหาสังคมที่เกิดจากชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวพม่า กระเหรี่ยง ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเพื่อมาขายแรงงาน เช่นกรรมกรก่อสร้าง คนขับรถยนต์รับจ้างสาธารณะ และก่อคดีอาชญากรรม ดังที่ สื่อมวลชนได้เสนอข่าวอยู่เสมอ

นอกจากนี้แล้วการที่ทหารกองประจำการได้รับการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนจะได้ประโยชน์ทางอ้อม กล่าวคือ

1. ทำให้ประชาชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วน จะต้องเข้ารับราชการกองประจำการ อยากเป็นทหารกองประจำการมากขึ้น เพราะจะมีอาชีพติดตัวเมื่อปลดประจำการแล้ว

2. ช่วยลดปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ในการตรวจคัดเลือกทหารกองประจำการให้น้อยลง เพราะประชาชนเห็นประโยชน์จากการเป็นทหารกองประจำการมากขึ้น

3. กองทัพสามารถนำกำลังทหารกองประจำการ ไปพัฒนาชุมชนตามเขตพื้นที่กองทัพภาคต่างๆ ที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น ภายหลังจากได้รับการฝึกอาชีพเรียบร้อยแล้วก่อนปลดประจำการ และทหารกองประจำการนั้นจะต้องมีเป็นจำนวนมากทุกปี กำลังทหารกองประจำการที่ได้รับการฝึกอาชีพแล้วจะสามารถนำไปพัฒนาชุมชนได้ทุกปีเช่นกัน

4. นับว่ากองทัพได้สนับสนุน นโยบายของรัฐในการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สนับสนุนให้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น และประชาชนก็ได้รับประโยชน์จากงบประมาณแผ่นดิน ในส่วนที่กองทัพได้รับการจัดสรรในฐานะที่กองทัพเป็นองค์กรทางราชการที่จะต้องรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง

5. กองทัพได้บรรลุภารกิจของทหาร ในยามบ้านเมืองปกติ ที่กำหนดให้ใช้กำลังทหาร . . . เพื่อการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้ว่ามีส่วนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ลดปัญหาการว่างงานให้น้อยลง ทำให้คนจนมีอาชีพเพิ่มขึ้น มองเห็นการสร้าง

ความเจริญด้วยการพัฒนาชุมชนเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาประเทศ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีที่ใช้ประกอบการให้การศึกษาเกิดขึ้นอย่างมากมายด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ในขณะที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะถดถอย การปรับลดงบประมาณแผ่นดิน มีผลกระทบต่องบประมาณของกองทัพในฐานะส่วนราชการกระทรวงกลาโหม รวมถึงกรมการกำลังสำรองทหารบก ศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติ และสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนา ปรับปรุง การให้การศึกษาอาชีพแก่กำลังพลให้มีมาตรฐานเดียวกันและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ต่อการที่กำลังทหาร เหล่านี้ทั้งทหารกองประจำการและทหารกองหนุน จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนได้มากขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้พัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ก่อนปลดประจำการ เป็นทหารกองหนุน โดยนำคู่มือการฝึกอาชีพที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการดังกล่าว โดยมีครูฝึกคอยควบคุมและได้ปรับปรุงในส่วนขอเนื้อหาความชัดเจนในการอธิบายให้เกิดความเหมาะสมต่อวุฒิการศึกษาของทหารกองประจำการส่วนใหญ่ นำไปให้ทหารกองประจำการใช้ตามกระบวนการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยหวังว่า เมื่อได้รับการฝึกอาชีพแล้ว ผู้เรียนจะนำความรู้ความสามารถในอาชีพไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้มากขึ้นและคู่มือการฝึกอาชีพนั้นจะเป็นเครื่องทุนแรงทางการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งกองทัพ อันเนื่องมาจากความจำเป็นในเรื่องงบประมาณที่มีน้อยและวิทยาการไม่เพียงพอ ประกอบกับในอนาคตผู้บังคับบัญชาก็มีนโยบายสนับสนุนให้นำเครื่องมือสื่อสารประเภทดาวเทียม และเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในกองทัพในสายงานวิทยาการของเหล่าทัพต่าง ๆ เพื่อลดขนาดของกองทัพให้เล็กลง แต่เพิ่มประสิทธิภาพของกำลังพลด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพให้มีขีดความสามารถมากขึ้นเท่าทันต่อความเจริญทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน และคู่มือการฝึกอาชีพ โดยมีครูฝึกคอยควบคุมนี้ มีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้วิชาชีพ เพื่อสามารถปฏิบัติงานในอาชีพได้อย่างเกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพซึ่งเหมาะสมต่อทั้งกรมการกำลังสำรองทหารบก สำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ศูนย์ประสานงานกองหนุนแห่งชาติ หรือแม้แต่กองทัพเองในภาพรวม ในการที่จะฝึกอาชีพให้ทหารกองประจำการเพื่อเตรียมเป็นทหารกองหนุน ด้วยเครื่องมือที่กองทัพสามารถผลิตได้เองและเพื่อประโยชน์ของกองทัพในอนาคตที่เทคโนโลยี จะมีบทบาททางการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการให้การศึกษาในเขตพื้นที่กองทัพภาคต่าง ๆ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการเพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางแก่กองทัพที่จะนำมาปรับปรุงวิธีการ เครื่องมือ ในการพัฒนากำลังพลของกองทัพในอนาคตภายใต้งบประมาณอันจำกัด เพื่อจะเป็นหนทางไปสู่การพัฒนาภารกิจอื่นๆ ให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และการศึกษา เพื่อพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ
2. เพื่อพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหาร กองประจำการ

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ภายหลังจากทหารกองประจำการได้รับการฝึกอาชีพ ตามกระบวนการฝึกอาชีพที่ได้พัฒนาขึ้น จะทำให้ทหารกองประจำการ มีความรู้ เจตคติและทักษะ ที่ดีต่อการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน
2. ความรู้ เจตคติและทักษะ ในอาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้ และอาชีพช่างปูน จะทำให้ทหารกองประจำการสามารถนำไปพัฒนาชุมชนได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน หมายถึง การจัดการศึกษาอาชีพให้แก่ ทหารกองประจำการ โดยคาดหวังว่า ทหารกองประจำการ จะเกิดความคิดริเริ่ม และร่วมมือกันนำความรู้ เจตคติและทักษะที่ได้รับจากการฝึกอาชีพในกองทัพไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน หรือเสริมสร้างอาชีพเดิมที่มีอยู่ หรือเพื่อใช้ประกอบอาชีพใหม่ที่พัฒนา จากอาชีพเดิม เพื่อดำเนินการปรับปรุง ความเป็นอยู่ของตนเอง และชุมชนให้ดีขึ้น เมื่อปลดประจำการแล้ว อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่ได้รับการพิจารณาบนพื้นฐานของ หลักการและเหตุผล 4 ประการ คือ เพื่อสนองตอบต่อโครงการพระราชดำริ ความพร้อมของกองทัพในฐานะผู้ดำเนินการฝึกอาชีพ ความพร้อมของทหารกองประจำการ ในฐานะผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงาน ได้แก่ อาชีพช่าง ยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้ และอาชีพช่างปูน

กระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน หมายถึง การจัดโครงการ เพื่อให้นักศึกษาอาชีพแก่ทหารกองประจำการ โดยคาดหวังว่าทหารกองประจำการ จะเกิดความคิดริเริ่ม และร่วมมือกันนำความรู้ เจตคติ และทักษะที่ได้รับจากการฝึก อาชีพในกองทัพ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเสริมสร้างอาชีพเดิมที่มีอยู่ หรือเพื่อใช้ ประกอบอาชีพใหม่ที่พัฒนาจากอาชีพเดิม เพื่อดำเนินการปรับปรุง ความเป็นอยู่ของ ตนเองและชุมชนให้ดีขึ้นเมื่อปลดประจำการแล้ว อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่ได้รับการ พิจารณาบนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล 4 ประการ คือ เพื่อสนองตอบต่อโครง- การพระราชดำริ ความพร้อมของกองทัพในฐานะผู้ดำเนินการฝึกอาชีพ ความพร้อม

ของทหารกองประจำการในฐานะผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ และความต้องการของตลาดแรงงาน ได้แก่ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้ และอาชีพช่างปูน

การพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน หมายถึง การเสนอวิธีการ พัฒนาการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ตามลำดับขั้นตอน และตรวจสอบผลการพัฒนา โดยการวัดความรู้ เจตคติ และการฝึกทักษะ

คู่มือการฝึกอาชีพ หมายถึง เอกสารชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นใช้ในการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการ โดยมีครูฝึกคอยควบคุม ในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน สำหรับทหารกองประจำการ มีองค์ประกอบที่กำหนดคือ คำแนะนำการใช้คู่มือ แบบทดสอบก่อนเรียน จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ขอบเขตและเนื้อหาสาระที่สอดคล้องตามชื่อวิชา เอกสาร-สื่อการสอน กิจกรรมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และแบบทดสอบหลังเรียน อาชีพที่ฝึก ได้แก่ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้ และอาชีพช่างปูน

ทหารกองประจำการ หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการและได้เข้ารับราชการในกองทัพบก หรือกองทัพอากาศ หรือกองบัญชาการทหารสูงสุดและได้รับการฝึกอาชีพก่อนปลดประจำการ ซึ่งอาชีพดังกล่าว ได้แก่ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น หรืออาชีพช่างไม้ หรืออาชีพช่างปูน อาชีพใดอาชีพหนึ่ง

ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง ข้อสังเกต ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน สำหรับทหารกองประจำการ ซึ่งอาชีพดังกล่าว ได้แก่ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น หรืออาชีพช่างไม้ หรืออาชีพช่างปูนอาชีพใดอาชีพหนึ่ง

ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการต่างๆ จากที่ได้รับการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน สำหรับทหารกองประจำการ ซึ่งอาชีพดังกล่าว ได้แก่ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น หรืออาชีพช่างไม้ หรืออาชีพช่างปูน อาชีพใดอาชีพหนึ่ง

เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยา ต่อการได้รับการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ซึ่งอาชีพดังกล่าว ได้แก่อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น หรืออาชีพช่างไม้ หรืออาชีพช่างปูน อาชีพใดอาชีพหนึ่ง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การฝึกอาชีพสำหรับทหารกองประจำการ ในอาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้ และอาชีพช่างปูน จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพื่อจัดหาอุปกรณ์ประกอบการฝึกภาคปฏิบัติให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึก แต่เนื่องจากในปีงบประมาณ 2540 - 2541 ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก จนทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ ถูกตัดงบประมาณลงรวมทั้งกระทรวงกลาโหมด้วย จึงมีผลกระทบต้องงบประมาณในการจัดการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการ ดังนั้น

จำนวนทหารกองประจำการที่เข้ารับการฝึกอาชีพจึงต้องลดลงตามงบประมาณที่ได้รับได้ เป็นผลให้จำนวนทหารกองประจำการที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในการทดลองใช้คู่มือ การฝึกอาชีพ โดยมีครูฝึกคอยควบคุม มีเพียง 142 คน (ดังแสดงตามตารางในหน้า 22)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 การวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน สำหรับทหารกองประจำการของสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ตาม คำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ กท 0301/0284 ลง 14 มกราคม 2518 เรื่อง การใช้กำลังทหารเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ เฉพาะในด้านต่อไปนี้

- 1.1 ด้านหลักสูตรการสอน
- 1.2 วิธีการให้การศึกษา
- 1.3 ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน
- 1.4 ผู้ให้การศึกษาและผู้เข้ารับการศึกษ
- 1.5 ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงาน
- 1.6 ปัญหาและอุปสรรค (ศิริชัย อิศระโชติ, 2527)

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง พัฒนากระบวนการฝึก อาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ โดยใช้คู่มือการฝึกอาชีพเป็น เครื่องมือ และมีครูฝึกคอยควบคุม คู่มือการฝึกอาชีพ ดังกล่าวมีองค์ประกอบที่กำหนด คือ

- 1. คำแนะนำในการใช้แบบเรียน
- 2. แบบทดสอบก่อนเรียน
- 3. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป
- 4. กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
- 5. ขอบเขตและเนื้อหาสาระที่สอดคล้องตามชื่อวิชา
- 6. เอกสาร-สื่อการสอน
- 7. แบบทดสอบหลังเรียน
- 8. กิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (กรมอาชีวศึกษา, 2525)

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลอง มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการและเข้ารับการฝึกอาชีพก่อนปลดประจำการ ตามแผนงานการฝึกอาชีพทหารกองประจำการ ของสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ในศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยทหาร เขตจังหวัดทหารบกกรุงเทพ ในปี พ.ศ.2540 เฉพาะอาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้และอาชีพช่างปูน เท่านั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 142 คน ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

อาชีพ	จำนวนทหารกองประจำการที่เข้ารับการฝึกอาชีพ		รวมจำนวนทั้งสิ้น
	กองทัพบก	กองทัพอากาศ	
-ช่างยนต์เบื้องต้น	29	-	29
-ช่างไม้	58	16	74
-ช่างปูน	20	19	39
รวมจำนวนทั้งสิ้น	107	35	142

2) ผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝึก - ผู้ช่วยครูฝึก ทำการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการก่อนปลดประจำการ ตามแผนงานการฝึกอาชีพทหารกองประจำการ ของสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ในศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยทหาร เขตจังหวัดทหารบกกรุงเทพ ในปี พ.ศ.2540 เฉพาะวิชาการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้ และอาชีพช่างปูน เท่านั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน

- วิชาการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ	16 คน
- อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น	6 คน
- อาชีพช่างไม้	17 คน
- อาชีพช่างปูน	11 คน
รวม	50 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่า คำตอบที่ได้จากประชากร ทั้งในการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงทดลอง เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้และไม่มีตัวแปรแทรกซ้อนใดๆ ทั้งสิ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ

1. ตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1 เป็นการศึกษาเอกสาร และการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ซึ่งระบุรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ศึกษาเอกสารหลักฐานชั้นต้น ซึ่งเป็นเอกสารทางราชการ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาด้านอื่น ๆ และผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารดังกล่าวจาก

1. สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยทหารพัฒนากองบัญชาการทหารสูงสุด
2. กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด
3. กรมกิจการพลเรือนทหารบก
4. กรมยุทธศึกษาทหารบก
5. กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
6. กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
7. หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองทัพอากาศ
8. ศูนย์ประสานงานกองทุนแห่งชาติ
9. กรมการกำลังสำรองทหารบก

1.2 เอกสาร หลักฐานชั้นรอง ได้แก่วารสาร บันทึกรายงานวิทยานิพนธ์ บทความจากหนังสือต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพและการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ

เอกสาร หลักฐาน ดังกล่าว ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูล ผู้เขียน ความถูกต้องของสารสอดคล้องกับกาลเวลา

ในขณะนั้น รวมทั้งระยะเวลาที่เอกสารเหล่านั้นปรากฏ การตรวจสอบดังกล่าวได้กระทำกับเอกสารหลักฐานทุกชั้นที่นำมาศึกษา

1.3 จากการสัมภาษณ์ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพในฐานะผู้บริหาร จำนวน 9 นาย เพิ่มเติม การสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมนำมาวิเคราะห์ประกอบการอภิปราย ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพนั้น ได้แก่

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
2. ปลัดกระทรวงกลาโหม
3. ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
4. ผู้บัญชาการหน่วยทหารพัฒนา
5. ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน
6. หัวหน้าฝ่ายเสนาธิการ ประจำสำนักงานปลัดกระทรวง
กลาโหม
7. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน สำนักงาน
ปลัดกระทรวงกลาโหม
8. เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร
9. ผู้อำนวยการกอง ศูนย์ฝึกศึกษา สำนักงานทหารพัฒนา
หน่วยทหารพัฒนา

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อมูลตามลำดับ และแยกแยะประเภทของข้อมูลตามขั้นตอนของวิวัฒนาการ ในด้านต่อไปนี้ (ศิริชัย อิศระโชติ , 2527)

- 1) ด้านหลักสูตรการสอน
- 2) วิธีการให้การศึกษ
- 3) ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน
- 4) ผู้ให้การศึกษและผู้เข้ารับการศึกษ
- 5) ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงาน
- 6) ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ และผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกองทัพเพิ่มเติมนั้น เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ลักษณะข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษเพื่ออาชีพ และการศึกษเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ การเสนอแนะแนวทางแก้ไขความคาดหวังของกองทัพในการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการ ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชாத่อบาทของทหารกองประจำการ ตลอดจนความคาดหวังผลการ

พัฒนากระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชน สำหรับทหารกองประจำการ การสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติม นำมาวิเคราะห์ประกอบการอภิปราย

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐาน รวมทั้งการสัมภาษณ์ ดังได้กล่าวมาแล้วด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอรับการสนับสนุนข้อมูลในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บังคับบัญชา ระดับสูงของกองทัพ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสาร หลักฐานชั้นต้นและชั้นรองตามที่ปรากฏ โดยแยกตามประเภทของข้อมูลที่ศึกษา ตามลำดับขั้นตอนของวิวัฒนาการที่กองทัพให้การศึกษาศึกษาอาชีพ เพื่อพัฒนาชุมชน สำหรับทหารกองประจำการ และนำเสนอในรูปแบบตารางและการพรรณนา

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ความคาดหวังของกองทัพในการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการ ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาต่อบทบาทของทหารกองประจำการ ตลอดจนความคาดหวังต่อการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่ เพื่อประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

2. ตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง การพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ด้วยการทดลองใช้คู่มือการฝึกอาชีพ โดยมีครูฝึกคอยควบคุม ซึ่งผู้วิจัยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ด้วยกันคือ

1) ผู้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการและเข้ารับการฝึกอาชีพก่อนปลดประจำการ ตามแผนงานการฝึกอาชีพทหารกองประจำการ ของสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ในศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยทหาร ในปี พ.ศ. 2540 เขตจังหวัดทหารบกกรุงเทพเฉพาะอาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้และอาชีพช่างปูน เท่านั้นที่มีจำนวนทั้งสิ้น 142 คน ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

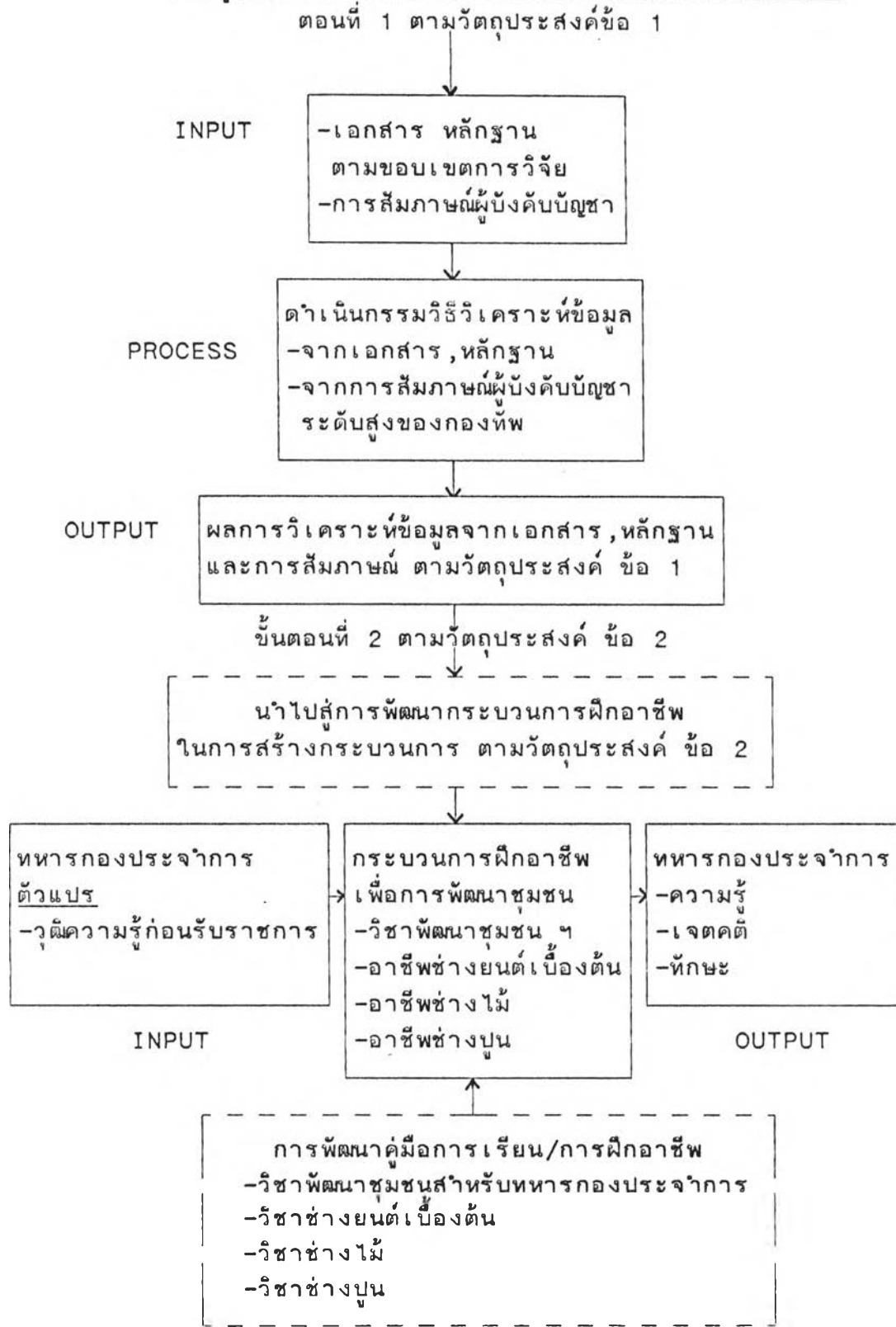
อาชีพ	จำนวนทหารกองประจำการที่เข้ารับการฝึกอาชีพ		รวมจำนวนทั้งสิ้น
	กองทัพบก	กองทัพอากาศ	
-ช่างยนต์เบื้องต้น	29	-	29
-ช่างไม้	58	16	74
-ช่างปูน	20	19	39
รวมจำนวนทั้งสิ้น	107	35	142

2) ผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝึก - ผู้ช่วยครูฝึก ทำการฝึกอาชีพให้แก่ทหารกองประจำการก่อนปลดประจำการ ตามแผนงานการฝึกอาชีพทหารกองประจำการ ของสำนักงานทหารพัฒนา กองบัญชาการทหารสูงสุด ศูนย์ฝึกอาชีพในหน่วยทหารเขตจังหวัดทหารบกกรุงเทพ ในปี พ.ศ.2540 เฉพาะวิชาการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้และอาชีพช่างปูน เท่านั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน โดยแยกตามวิชาและอาชีพดังนี้

- วิชาการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ	16 คน
- อาชีพช่างยนต์เบื้องต้น	6 คน
- อาชีพช่างไม้	17 คน
- อาชีพช่างปูน	11 คน
รวม	50 คน

ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการนำแบบเรียนสำเร็จรูปมาทดลองใช้ในการฝึกอาชีพแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นายทหารสัญญาบัตร และนายทหารประทวน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บังคับหน่วยทหาร ระดับผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับกองร้อย และผู้บังคับหมู่ในศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยทหาร เขตจังหวัดทหารบกกรุงเทพ เพิ่มเติมด้วย เพื่อประเมินผลการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ด้วยการทดลองใช้แบบเรียนสำเร็จรูป

แผนภูมิที่ 4 : วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้คือ

1) คู่มือการเรียน/การฝึกอาชีพ
 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (สถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา, 2535)

3) แบบวัดเจตคติ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2537)

3.1 แบบวัดเจตคติผู้เรียน (ทหารกองประจำการ)

3.2 แบบวัดเจตคติครู

ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บังคับหน่วยทหารเพิ่มเติม นั้น เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ลักษณะข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพเพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ ความคาดหวังต่อการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ ความคาดหวังต่อบทบาทของทหารกองประจำการในการนำอาชีพไปพัฒนาชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการกระบวนการดังกล่าว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทดลองภาคสนามด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพื่อขอรับการสนับสนุนในการทำ การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงหน่วยงานของ กองทัพ

แผนภูมิที่ 5 : ขั้นตอนที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กระบวนการฝึกอาชีพเพื่อพัฒนาชุมชนสำหรับทหารกองประจำการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

2. การวัดความรู้ ความก้าวหน้าของทารกองค์การที่เข้ารับการฝึกอาชีพด้วยการทดลองใช้คู่มือการฝึกอาชีพ โดยมีครูฝึกคอยควบคุม วิเคราะห์ข้อมูล โดยดูผลเฉลี่ยระหว่างผลการทดสอบก่อนเรียนและผลการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละของจำนวนข้อสอบทั้งหมดโดยใช้ค่า T-test เพื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนคู่มือการฝึกอาชีพในแต่ละวิชา และใช้ค่า F-test (One Way Analysis of Variance) เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและผลการทดสอบหลังเรียน คู่มือการฝึกอาชีพระหว่างกลุ่มในแต่ละวิชาเพิ่มเติม

3. การวัดเจตคติของทารกองค์การต่อการเรียน/การฝึกอาชีพ และการวัดเจตคติของครูต่อการสอน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของคะแนนแต่ละข้อ จากแบบวัดเจตคติแต่ละชุด หาค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ส่วนการประเมินผลการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชน สำหรับทารกองค์การ ด้วยการนำคู่มือการฝึกอาชีพมาทดลองใช้จากการสัมภาษณ์ผู้บังคับหน่วยทหารเพิ่มเติม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ เพื่อนำมาประกอบผลการอภิปราย

การนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปตารางและความเรียง โดยใช้หลักเกณฑ์การเขียนวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของกองทัพในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนสำหรับทารกองค์การ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา วิจัย แก่กองทัพที่จะพัฒนา ปรับปรุง กระบวนการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับประเภทของกำลังพลและสถานการณ์ของประเทศในอนาคตต่อไป

2. เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพมีมาตรฐานเดียวกัน ในการฝึกอาชีพ ช่างยนต์เบื้องต้น อาชีพช่างไม้และอาชีพช่างปูน ให้แก่ทารกองค์การ เพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นแบบอย่างเดียวกัน

3. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจในการที่จะสร้าง พัฒนากระบวนการฝึกอาชีพอื่นๆ